

TURKISH

JOURNAL OF AQUATIC SCIENCES

REVIEW/DERLEME

ISSN: 2149-9659

E-ISSN: 2528-9462

BALIK SAĞLIĞIYLA İLGİLİ AVRUPA BİRLİĞİ MEVZUATI VE SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLİĞİ

Naim SAĞLAM

Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi, Su Ürünleri Yetiştiriciliği Bölümü, Balık Hastalıkları Anabilim Dalı, Elazığ, Türkiye

ARTICLE INFO

Received: 12/02/2017

Accepted: 17/04/2017

Published online: 27/04/2016

Sağlam, 32(2): 120-128 (2017)

doi: 10.18864/TJAS201710

Corresponding author:

Naim SAĞLAM, Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi, Su Ürünleri Yetiştiriciliği Bölümü, Balık Hastalıkları Anabilim Dalı, 23119, Elazığ -Türkiye

E-mail: nsaglam@firat.edu.tr

Anahtar Kelimeler:

Balık Sağlığı

Su Ürünleri Mühendisi

Balıkçılık Teknolojisi Mühendisi

AB Mevzuatı

OIE Mevzuatı

Keywords:

Fish Health

Fisheries Engineer

Fisheries Technology Engineer

EU Legislation

OIE Legislation

Öz

Avrupa Birliği, üye ve aday ülkelerde uygulanmak üzere su ürünleri sağlığıyla ilgili birçok kanun, direktif ve düzenlemeler hazırlanmış ve yürürlüğe koymuştur. Bu mevzuatın verdiği yetkiye dayanarak AB ülkelerinde Su Ürünleri Sağlığı Uzmanları gerekli mevzuat hükümlerini yerine getirmektedir. Ülkemizde de AB direktif ve kararlarına dayandırılarak su ürünleri sağlığı konularıyla ilgili mevzuat çalışmaları yapılmış, ancak Su Ürünleri Fakültelerinde su ürünleri sağlığı ile ilgili onlarca ders alan Su Ürünleri Mühendisleri ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendislerine bu mevzuatlarda yetkiler verilmemiştir. Ancak su ürünleri işletmelerindeki zor koşullara rağmen, Su Ürünleri Mühendisleri ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendisleri sahadaki uygulamalara kendilerini adanmışlardır. Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (OIE)'nin yayınladığı Sucul Hayvan Sağlığı Kanunu ve Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından yayınlanmış olan Hayvan Sağlığı Kanunu'nda, su ürünleri sağlığı konularında diğer ilgili meslek grubuyla beraber Su Ürünleri Sağlığı Uzmanları da yetkilendirilmiştir. Avrupa Birliği'nin su hayvanları sağlığı üzerindeki mevzuatına uyumlu hazırlanacak ulusal yasal düzenlemelerde balık sağlığı konusunda uzmanlaşmış ve su ürünleri işletmelerinde balık sağlığı uygulamalarını yürütmekte olan Su Ürünleri Mühendisleri ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendislerine de yetki verilmesi yerinde olacaktır.

Abstract

FISHERIES ENGINEERING AND EUROPEAN UNION LEGISLATIONS RELATED TO FISH HEALTH

The European Union has prepared and enacted a number of laws, directives and decision relating to the aquatic animal health for implementation in member and candidate countries. Based on the authorization given by this legislation, Aquatic Animal Health Professionals in the EU countries fulfil the necessary legislative provisions. In our country, aquatic animal health legislation studies have been made based on the EU directives and decisions, but authorization has not been given in this legislation to Fisheries Engineers who take courses related to aquatic animal health in Fisheries Faculties. However, despite the difficult conditions in fishery businesses, Fisheries Engineers and Fisheries Technology Engineers has been devoted themselves to practices on the field. Aquatic Animal Health Professionals have also been authorized together with other related occupational groups on aquatic animal health issues in Aquatic Animal Health Code, which is published by the World Organisation for Animal Health (OIE), and in Animal Health Law of the European Parliament and Council. It will be appropriate to give authority to the Fisheries Engineers and Fisheries Technology Engineers, who specialize in fish health and carry out aquatic animal health practices in aquaculture enterprises in the national legislative arrangements to be prepared in accordance with the European Union's legislation on aquatic animal health.

GİRİŞ

Avrupa Birliği su ürünleri sağlığı mevzuatı ülkemizde olduğu gibi sadece bir yasadan ibaret değildir. Önceleri ayrı ayrı olarak hazırlanmış olan kanunlar bir araya getirilerek 2010 yılında çıkarılan “Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu” (Anonim, 2010) ile temsil edilmeye başlanmıştır. Bu kanuna istinaden ve AB’nin 2006/88/ EC konsey direktifi (EC, 2006) ile 2008/946/EC komisyon kararına (EC, 2008) dayanılarak çıkarılmış olan “Su Hayvanlarının Sağlık Koşulları ile Hastalıklarına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği” (Anonim, 2012) ile de Su Ürünleri ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendislerinin yetkileri oldukça kısıtlanmıştır. AB mevzuatlarında “**Aquatic Animal Health Specialist - Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanları**” (Albay 2016; EC, 2016; OIE, 2010) olarak nitelendirilen ve bizdeki karşılığı Su Ürünleri ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendisleri olan meslek gurubuna su ürünleri sağlığı alanda yetkiler verilirken, ülkemizde çıkartılan kanun ve yönetmeliklerde bu meslek grupları görmezden gelinmiştir.

Avrupa Birliği, balık sağlığı üzerinde hazırladığı mevzuatı birden fazla düzenlemelerle daha sağlıklı bir zemine oturtmuştur. Bizde oluşturulan yasalar sürekli AB mevzuatına atıflar yapılarak hazırlanmıştır. Ancak balık sağlığı ile ilgili bölümlerin çoğu atıf edilen AB yasalarından daha farklı bir şekilde hazırlanmıştır. Yasalar hazırlanırken yerel unsurları taşıması olması gereken bir durumdur. AB’de tam olarak bu duruma atfen, bazı AB üyesi ve aday ülkelerde verilen eğitimler sonrasında **Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanları** adında bir meslek grubunun oluştuğundan ve bu meslek grubuna da balık sağlığı ile ilgili tüm yetkilerin verilmesi gerektiğinden bahsetmektedir.

Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Hayvan Sağlığı Kanununu 5 Haziran 2013 yılında yenileyerek 2013/0136 (COD) numarasıyla (EC, 2013) önerisini hazırlamış ve 9 Mart 2016 tarihinde bazı maddeleri değiştirerek yeniden düzenlemiş ve 31 Mart 2016 tarihinde yayınlamıştır (EC, 2016). Bu Hayvan Sağlığı Kanunu içinde balık sağlığı ile ilgili mevzuata oldukça geniş yer verilmiştir. AB tarafından düzenlenmiş olan bu kanunun Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (OIE) tarafından 2010 yılında yayınlanmış olan “**Aquatic Animal Health Code - Sucul Hayvan Sağlığı Kanunu**” ile de uyumlu olduğu vurgulanmıştır (EC, 2016; OIE, 2010).

DÜNYA HAYVAN SAĞLIĞI ÖRGÜTÜ (OIE)’NÜN SUCUL HAYVAN SAĞLIĞI KANUNU

Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü su ürünleri sağlığı ile ilgili kanunu ilk olarak 1995 yılında yayınlamış olup, gerekli yeni ilave ve değişiklikler ile beraber en son 13. baskısını 2010 yılında yürürlüğe koymuştur (OIE, 2010).

Bu yasa;

- Balık hastalıklarının tanısı, gözden geçirme ve bildirimi,
- Risk analizleri,
- Sucul hayvanların sağlık servislerinin kalitesi,
- Genel öneriler: Hastalık önleme ve kontrol,
- Ticaret Önlemleri, İthalat / İhracat Prosedürleri ve Sağlık Sertifikasyonu,
- Veteriner Halk Sağlığı,
- Çiftlik Balıklarının Refahı,
- Amfibiaların Hastalıkları,
- Krustaselerin Hastalıkları,
- Balık Hastalıkları,
- Çift Kabuklu Yumuşakçaların Hastalıkları,

olmak üzere toplam 11 bölüm olarak hazırlanmıştır.

Bu yasanın giriş bölümü ve onu takip eden kısmında her mevzuatta olduğu gibi yasa içinde yer alan terimlerin açıklamaları yapılmıştır. Bu terimler olayların ve yetkilerin anlaşılması için iyi irdelenerek değerlendirilmesi gereken kısımlardır. Bu terimler iyice anlaşılmadan yasanın maddelerine geçildiğinde yasa içinde geçen birçok olay ve yetkiler yanlış değerlendirilebilir. Bundan dolayı birçok olayın aydınlatılmasında ve yasanın verdiği yetkinin kullanılmasında bu terimler çok büyük önem taşımaktadır. Öncelikle aşağıda bu yasa çerçevesinde Su Ürünleri ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendislerini ilgilendiren kısımlar irdelenmiştir.

Sucul Hayvan Sağlığı Servisleri

“Aquatic Animal Health Services: means the governmental and non-governmental organizations that implement animal health and welfare measures and other standards and recommendations in the Aquatic Code in the territory. The Aquatic Animal Health Services are under the overall control and direction of the

Competent Authority. Private sector organisations, veterinarians, aquatic animal health professionals or veterinary paraprofessionals are normally accredited or approved by the Competent Authority to deliver the delegated functions.” (OIE, 2010)

Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü tarafından hazırlanmış olan Akuatik Hayvan Sağlığı Yasasında tarif edilen **Sucul Hayvan Sağlığı Servisleri** terimi; “bir bölgedeki Sucul Hayvan Sağlığı Yasasında yer alan hayvan sağlığı ve refah önlemlerini ve diğer standartları ve önerileri uygulayan hükümet ve sivil toplum kuruluşlarını ifade eder” (OIE, 2010) şeklinde tanımlanmıştır. Yine bu terimin devamında ise “Sucul Hayvan Sağlığı Servisleri yetkili otoritenin genel kontrolü ve yönlendirmesi altındadır. Özel sektör kuruluşları, veteriner hekimler, **Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanları** veya veteriner yardımcıları, yetkili makamlar tarafından verilen görevleri yerine getirmek üzere akredite edilmiş veya onaylanmıştır” (OIE, 2010) şeklinde ifade edilmiştir. Burada bahsedilen **Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanları** ile 30 yıldır Su Ürünleri Fakülteleri ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliğinden mezun olanlar ile bu fakülteler bünyesinde bulunan Hastalıklar Anabilim Dallarından yüksek lisans ve doktora derecesiyle mezun olanlardan bahsedilmektedir.

Erken Uyarı Sistemi

“Early detection system: Means an efficient system for ensuring the rapid recognition of signs that are suspicious of a listed disease, or an emerging disease situation, or unexplained mortality, in aquatic animals in an aquaculture establishment or in the wild, and the rapid communication of the event to the Competent Authority, with the aim of activating diagnostic investigation by the Aquatic Animal Health Services with minimal delay. Such a system will include the following characteristics (OIE, 2010):

- broad awareness, e.g. among the personnel employed at aquaculture establishments or involved in processing, of the characteristic signs of the listed diseases and emerging diseases;*
- veterinarians or aquatic animal health professionals trained in recognising and reporting suspicions of disease occurrence;*
- ability of the Aquatic Animal Health Services to undertake rapid and effective disease investigation based on a national chain of command;*

d) access by the Aquatic Animal Health Services to laboratories with the facilities for diagnosing and differentiating listed diseases and emerging diseases;

e) the legal obligation of private veterinarians or aquatic animal health professionals to report suspicions of disease occurrence to the Competent Authority”.

Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü tarafından hazırlanmış olan Sucul Hayvan Sağlığı Mevzuatında **Erken Uyarı Sistemi** “Listelenmiş bir hastalık şüphesinin veya ortaya çıkan bir hastalık durumunun veya bir su ürünleri yetiştirme tesisinde veya doğal ortamdaki su canlılarında açıklanamayan mortalitenin hızlı tanınmasının sağlanması, ve en kısa sürede Sucul Hayvan Sağlığı Hizmetleri tarafından teşhis araştırması yapılması amacıyla olayın yetkili makama hızlı bir şekilde iletilmesi için kurulan etkin bir sistem anlamına gelir” (OIE, 2010) şeklinde ifade edilmiştir. Bu erken uyarı sisteminin sahip olması gereken özellikler dört maddede açıklanmıştır.

Bu terimin “a” maddesinde geniş bir farkındalığın sağlanması gerektiği vurgulanarak bu farkındalığın özellikle su ürünleri işletmelerinde istihdam edilen personele listelerde yer alan hastalıkların karakteristik belirtilerinin tanıtılması ve öğretilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Terimin “b” bendinde “veterinerler veya **Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanları**, hastalık oluşum şüphelerini tanımak ve raporlamak için eğitim almış” olmaları gerektiği vurgulanmıştır. Bu maddenin aynısı 2006/88/EC AB Konsey Direktifinin Bölüm-1, 1.3/b maddesinde (EC, 2006) de aynen yer almaktadır.

Terimin “c” bendinde “**Sucul Hayvan Sağlığı Servislerinin**, ulusal bir komuta zincirine dayalı hızlı ve etkili bir hastalık muayenesi yapma kabiliyeti” olması gerektiği belirtilmiştir.

Bu terimin “d” bendinde ise “özel veteriner hekimler veya **Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanlarının**, hastalık oluştuğu şüphesini yetkili makama bildirmelerinin yasal bir zorunluluk” olduğu belirtilmiştir.

Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü Erken uyarı sistemi teriminin açıklandığı kısımda özellikle “b ve d” bentlerinde su ürünleri sağlığının işletilmesinde ve yetkilendirilmesinde Su Ürünleri Sağlığı Uzmanlarını yetkili kılmış ve bu uzmanların, hastalığı teşhis edip yetkili makama bildirmeleri konusunda yasal bir zorunluluk getirmiştir.

Mesleki Karar

“Professional judgement: Aquatic Animal Health Services should ensure that personnel have the relevant qualifications, scientific expertise and experience to give them the competence to make sound professional judgements” (OIE, 2010).

Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (OIE) tarafından mesleki karar terimi “Sucul Hayvan Sağlığı Servisleri kendilerine, sağlıklı mesleki karar verme niteliğine, bilimsel uzmanlığa ve deneyime sahip personel sağlamalıdır” (OIE, 2010) şeklinde tanımlamıştır. Burada da su canlılarını en iyi şekilde tanıyan ve hastalıklarını en iyi şekilde öğrenmiş olan meslek gruplarının bu birimlerde çalıştırılması gerektiği ortaya koyulmuştur.

Veterinerlik Otoritesi

“Veterinary Authority: Means the Governmental Authority of an OIE Member, comprising veterinarians, other professionals and para-professionals, having the responsibility and competence for ensuring or supervising the implementation of aquatic animal health and welfare measures, international aquatic animal health certification and other standards and recommendations in the aquatic code in the whole territory” (OIE, 2010).

Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (OIE), Veterinerlik Makamını “sucul hayvan sağlığının ve refah tedbirlerinin uygulanmasını sağlamak veya denetlemekle yükümlü olan, veteriner hekimleri, **diğer uzmanları** ve yardımcı uzmanları kapsayan, uluslararası sucul hayvan sağlık sertifikası ve diğer bölgelerdeki akuatik kanunlardaki standartları ve tavsiyeleri içeren, bir OIE Üyesi Hükümet Otoritesini ifade eder” (OIE, 2010) şeklinde tanımlamıştır. Diğer tanımlamalarda da açıkça adını verdiği **Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanlarını** burada su ürünleri sahasında veterinerlik hizmetlerini verecek personel içerisinde **diğer uzmanlar** olarak nitelendirerek yetkilendirmiştir.

SU ÜRÜNLERİ SAĞLIĞI İLE İLGİLİ AVRUPA BİRLİĞİ MEVZUATI

Avrupa Parlamentosu ve Konseyi balık ve su ürünleri sağlığı üzerinde özel hazırlanmış birçok düzenleme ve direktif çıkarmış olmakla beraber, hazırlamış olduğu Hayvan Sağlığı Kanunu içinde de su ürünleri sağlığına çok fazla yer vermiştir. Bu ana kanunlar içinde de Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü gibi **Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanları** adı

altında meslek grubu tanımlayarak bu meslek grubunun da su ürünleri sağlığı konularında tam yetkili olduğunu belirtmiştir. Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından kabul edilerek yürürlüğe koyulmuş olan Hayvan Sağlığı Kanununda (EC, 2016) yer alan ve Su Ürünleri ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendislerine de su ürünleri sağlığı konusunda yetkiler veren maddeler orjinalleri ile beraber aşağıda verilerek yorumlanmaya çalışılmıştır. Orijinal maddelerin İngilizce olarak tam metin halinde verilmesine özellikle yer ayrılmıştır.

2016/429 (EU) - Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları Üzerinde ve Hayvan Sağlığı Alanında Bazı Maddelerin Değiştirilmesi ve Kaldırılması (Hayvan Sağlığı Kanunu) 31 Mart 2016

Regulation (EU) 2016/429 of The European Parliament and of The Council of 9 March 2016 on Transmissible Animal Diseases and Amending and Repealing Certain Acts in The Area of Animal Health ('Animal Health Law') 31 Mart 2016

(22) Union legislation adopted prior to this Regulation lays down separate animal health rules for terrestrial and aquatic animals. Council Directive 2006/88/EC (1) lays down specific rules for aquatic animals. Yet in most cases, the main principles for good animal health governance and good animal husbandry are applicable to both groups of animal species. Accordingly, this Regulation should cover both terrestrial and aquatic animals and should align those animal health rules where applicable. However, for certain aspects, in particular the registration and approval of establishments and the traceability and movements of animals within the Union, this Regulation adheres to the approach adopted in the past, which was to lay down different sets of animal health rules for terrestrial and aquatic animals due to their different environments and accordingly different requirements to safeguard health (EC, 2016).

Avrupa Birliğinin 2016/429 sayılı düzenlemesinin 22. Maddesinde “Bu yasadın önce kabul edilen birlik mevzuatı karasal ve sucul hayvanlar için ayrı ayrı hayvan sağlığı kurallarını belirtirdi. 2006/88/EC sayılı Konsey Direktifi (EC, 2006), su hayvanlarında spesifik kuralları ortaya koymaktadır. Çoğu durumda, iyi hayvan sağlığı yönetimi ve iyi hayvancılık için temel ilkeler, her iki hayvan

türü için de geçerlidir. Buna göre, bu Yönetmelik hem karasal hem de sudaki hayvanları kapsamalı ve uygulanabilir olduğu yerde bu hayvan sağlığı kurallarına uymalıdır. Bununla birlikte, belirli yönleri, özellikle kuruluşların tescili ve onayı ve Birlik içindeki hayvanların izlenebilirliği ve hareketleri bakımından, bu Yönetmelik, geçmişte benimsenen ve hayvan sağlığın korunması için farklı yaşam çevrelerinden ve farklı gereklilikler nedeniyle kara ve sucul hayvanlar için farklı kurallar koymak amacıyla benimsenen yaklaşımı benimsemektedir. Farklı yaşam çevrelerinden dolayı sucul hayvanlara ve dolayısıyla sağlığın korunması için farklı gerekliliklere bağlı olarak değişir” (EC, 2016; EC, 2006) şeklinde açıklanmıştır. AB karasal ve sucul hayvanlar için ayrı ayrı olan kanununu 2016 yılında bir araya getirerek tek bir kanun altında toplamıştır. Bu kanun çatı kanunu oluşturmuştur. Bu kanun altında su ürünleri sağlığı ile ilgili diğer özel düzenlemeler hala geçerliliğini sürdürmektedir.

(46) *Veterinarians and aquatic animal health professionals play a crucial role in all aspects of animal health management, and general rules concerning their roles and responsibilities should be laid down in this Regulation* (EC, 2016).

AB'nin Hayvan Sağlığı Kanununun 46. Maddesinde “veteriner hekimler ve **Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanları**, hayvan sağlığı yönetiminin her alanında önemli bir rol oynamaktadır ve rolleri ve sorumlulukları ile ilgili genel kurallar bu mevzuatta belirtilmektedir” (2) şeklinde açıklanmıştır. Bu kanunun 46. Maddesinde açık bir şekilde AB ülkelerinde su ürünleri sağlığı konusunda tam yetki şu anda ülkemizde eğitimini almakta olan ve 30 yıldır Balık Hastalıkları Anabilim Dalıyla temsil edilen Su Ürünleri ve Deniz Bilimleri Fakültelerinden mezun olmuş bu konuda uzmanlaşmış olan Su Ürünleri ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendislerine verilmiştir.

(47) *Veterinarians have the education and the professional qualifications attesting to their having acquired the knowledge, skills and competencies necessary, inter alia, to diagnose diseases and treat animals. In addition, in some Member States for historical reasons, or due to the lack of veterinarians dealing with aquatic diseases, there exists a specialised profession called ‘Aquatic Animal Health Professionals’. These professionals are tradi-*

tionally not veterinarians but they practice aquatic animal medicine. This Regulation should therefore respect the decision of those Member States which recognise that profession. In those cases, aquatic animal health professionals should have the same responsibilities and obligations as veterinarians concerning their specific area of work. This approach is in line with the OIE Aquatic Animal Health Code (EC, 2016).

Bu Kanununun 47. Maddesinde “Veterinerler, hastalıkları teşhis etmek ve hayvanları tedavi etmenin yanı sıra, gerekli olan bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazandıklarını ispatlayan eğitim ve mesleki niteliklere sahiptir. Buna ek olarak, bazı Üye Devletlerde tarihsel nedenlerden ötürü veya sucul hastalıklarla uğraşan veteriner hekimlerin olmaması nedeniyle “**Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanları**” olarak adlandırılan uzman bir meslek bulunmaktadır. Bu profesyoneller geleneksel olarak Veteriner Hekim değildir, ancak onlar balıklara tedavi uygularlar. Dolayısıyla bu kanun, mesleği tanıyan üye devletlerin kararına saygı göstermelidir. Bu gibi durumlarda, **sucul hayvan sağlığı çalışanlarının, belirli çalışma alanlarıyla ilgili olarak veteriner hekimlerle aynı sorumluluk ve yükümlülükleri olmalıdır**. Bu yaklaşım, Dünya Hayvan Sağlığı Örgütünün (OIE) Sucul Hayvan Sağlığı Yasası ile uyumludur” (EC, 2016) şeklinde ifade edilmiştir. Buradan da anlaşıldığı gibi **Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanlarına** (Su Ürünleri ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendislerine) hem Dünya Hayvan Sağlığı Kanununda hem de Avrupa Birliği Hayvan Sağlığı Kanununda su ürünlerinin sağlığı ile ilgili her konuda Veterinerlerle aynı yetki ve haklar tanınmıştır.

63) *To ensure close collaboration and exchange of information between operators and veterinarians or aquatic animal health professionals, and to supplement the surveillance undertaken by operators, establishments should, as appropriate for the type of production concerned and other relevant factors, be subject to animal health visits. In order to ensure uniform conditions for the carrying-out of animal health visits, implementing powers should be conferred on the Commission to lay down minimum requirements* (EC, 2016).

Kanunun 63. maddesi “operatörler, veteriner hekimler veya **Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanları**

arasında yakın işbirliği ve bilgi alışverişini sağlamak ve operatörler tarafından üstlenilen gözlemi takviye etmek için kuruluşlar, ilgili üretim türüne ve diğer ilgili faktörlere uygun olarak hayvan sağlığı ziyaretlerine tabi tutulmalıdır. Hayvan sağlığı ziyaretlerinin gerçekleştirilmesinde tekdüze koşulların sağlanması için Komisyona asgari şartları koyma yetkisi verilmelidir” (EC, 2016) biçiminde ifade edilmiştir. Bu maddede de açık ve net bir şekilde görüldüğü üzere Su Ürünleri Mühendislerinin sucul hayvan sağlığı konusunda yetkili olabilecekleri vurgulanmıştır.

140) *As it is not feasible in most cases to individually identify aquatic animals, the keeping of records by aquaculture establishments, disease control aquatic food establishments and transporters is an essential tool in ensuring the traceability of aquatic animals. Records also serve as a valuable tool for the surveillance of the health situation of establishments* (EC, 2016).

AB Hayvan Sağlığı Kanununun 140. maddesinde “Çoğu durumda, sucul canlıları tek tek tespit etmek mümkün olmadığından, su ürünleri yetiştiricileri, hastalık kontrolü, su ürünleri işletmeleri ve nakil araçları ile kayıtların tutulması, su ürünlerinin izlenebilirliğinin sağlanmasında önemli bir araçtır. Kayıtlar ayrıca, işletmelerin sağlık durumunun gözlemlenmesi için değerli bir araç olarak hizmet etmektedir” (EC, 2016) şeklinde açıklanmıştır.

141) *As in the case of terrestrial animals, it is necessary to lay down harmonised rules on the movement of aquatic animals, including rules on animal health certification and movement notification* (EC, 2016).

AB Hayvan Sağlığı Kanununun 140. maddesinde “Karada yaşayan hayvanlarda olduğu gibi, hayvan sağlığı sertifikası ve hareket bildirimini ile ilgili kurallar da dâhil olmak üzere, sucul hayvanların hareketi hakkında da uyumlu kurallar koymak gereklidir” (EC, 2016) şeklinde belirtilmektedir.

Veteriner Hekimler ve Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanları

Section 2

Veterinarians and aquatic animal health professionals

Article 12

Responsibilities of veterinarians and aquatic animal health professionals (EC, 2016).

1. *Veterinarians shall in the course of their activities which fall within the scope of this Regulation:*
 - a) *take all appropriate measures to prevent the introduction, development and spread of diseases;*
 - b) *take action to ensure the early detection of diseases by carrying out proper diagnosis and differential diagnosis to rule out or confirm a disease;*
 - c) *play an active role in:*
 - (i) *raising animal health awareness, and awareness of the interaction between animal health, animal welfare and human health;*
 - (ii) *disease prevention;*
 - (iii) *the early detection of, and rapid response to, diseases.*
 - (iv) *raising awareness of resistance to treatments, including antimicrobial resistance, and its implications;*
 - d) *cooperate with the competent authority, operators, animal professionals and pet keepers in the application of the disease prevention and control measures provided for in this Regulation.*
2. *Aquatic animal health professionals may undertake activities assigned to veterinarians under this Regulation in relation to aquatic animals provided that they are authorised to do so by the Member State concerned under national law. In that event, paragraph 1 shall apply to those aquatic animal health professionals* (EC, 2016).
3. *Veterinarians and aquatic animal health professionals shall maintain and develop their professional capacities related to their areas of activities which fall within the scope of this Regulation* (EC, 2016).

Avrupa Birliği Hayvan Sağlığı Kanununun Bölüm 2, Madde 12 Veterinerler ve **Sucul Hayvan Sağlığı Çalışanlarının** (Türkiye’deki karşılığı ile Su Ürünleri ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendisleri) sorumluluklarını belirlemek için hazırlanmıştır. Bu maddeye göre;

1. Veterinerler bu Kanun kapsamında aşağıdaki faaliyetlerde yer alacaklardır (EC, 2016).
 - a) Hastalıkların ortaya çıkmasını, gelişmesini ve yayılmasını önlemek için gerekli tüm önlemlerin alınması;

- b) Bir hastalığın ekarte edilmesi veya teyit edilmesi için uygun teşhis ve ayırıcı tanı yapmak suretiyle hastalıkların erken tespit edilmesini sağlamak için harekete geçilmesi;
- c) Aşağıda verilen konularda aktif bir rol oynamak:
- (i) Hayvan sağlığı bilincinin, ve hayvan sağlığı, hayvan refahı ve insan sağlığı arasındaki etkileşimin farkındalığının artırılması içinde rol oynamak,
- (ii) Hastalıkların önlenmesi,
- (iii) Hastalıkların erken teşhisi ve hastalıklar hızlı cevap vermek,
- (iv) Antimikrobiyal direnç de dahil olmak üzere tedavilere karşı direnç farkındalığını ve bunun etkilerini arttırmak.
- d) Bu Kanunda öngörülen hastalık önleme ve kontrol önlemlerini uygulamak için yetkili makam, operatörler, hayvan profesyonelleri ve evcil hayvan bakıcıları ile işbirliği yapmak.
2. **Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanları**, ulusal yasalar uyarınca ilgili Üye Devlet tarafından yetkilendirilmiş olmaları koşuluyla, bu Kanun uyarınca Veterinerler için sucul hayvanlarla ilgili olarak atanan faaliyetleri üstlenebilirler. O halde, bu **Sucul Hayvan Sağlığı Çalışanlarına** paragraf-1 uygulanacaktır (EC, 2016).
3. Veterinerler ve **Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanları**, bu Tüzük kapsamına giren faaliyet alanlarıyla ilgili mesleki kapasitelerini sürdürecektir ve geliştirecektir (EC, 2016).

Görüldüğü üzere AB'nin Hayvan Sağlığı Kanununun 12. maddesinde sucul hayvanların sağlığı ile ilgili yetki ve sorumlulukların paylaşımı açık bir şekilde ortaya koyulmuştur. 12. Maddenin 2. paragrafında ise **Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanlarının** Veterinerlerin yapmakla görevli olduğu su ürünleri sağlığı ile ilgili tüm görevlerde yetkili olabileceklerini ve buna bağlı olarak 12. maddenin 1. paragrafında sayılan tüm görevleri yapabilecekleri dile getirilmiştir.

Hayvansal Ürünlerin Birliğe Girişi

CHAPTER 2

Entry into the Union of certain goods other than animals, germinal products and products of animal origin from third countries and territories (EC, 2016).

Article 240

Disease agents and delegated acts (EC, 2016).

1. *Operators, veterinarians, aquatic animal health professionals and animal professionals bringing disease agents into the Union shall:*

- a) *take appropriate measures to ensure that the entry of those disease agents into the Union does not pose a risk to animal health or public health within the Union with regard to listed diseases referred to in point (d) of Article 9(1) and emerging diseases;*
- b) *take appropriate disease control and preventive measures to ensure that the entry of those disease agents into the Union does not present a risk of bioterrorism.*

This paragraph shall also apply to any other natural or legal person bringing such agents into the Union intentionally.

2. *The Commission shall be empowered to adopt delegated acts in accordance with Article 264 laying down requirements for the entry into the Union of disease agents concerning* (EC, 2016):

- a) *the packaging of disease agents;*
- b) *other risk-mitigation measures required in order to prevent the release and spread of disease agents.*

Avrupa Birliği Hayvan Sağlığı Kanununun KISIM 2'de "Birliğe, üçüncü ülke ve bölgeden hayvansal orjinli ürünler, germinal ürünler ve hayvanlardan elde edilen diğer belirli malların girişi konusuna odaklanmıştır" (EC, 2016). Bu Kısımın içinde yer alan Madde 240'da "Hastalık ajanları ve temsil edilen eylemler" (EC, 2016) başlığı altında yine **Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanlarına** yetkiler verilerek, yapılması gereken görevleri sıralanmıştır.

Bu maddeye göre;

1. Birliğe hastalık etmenleri getiren operatörler, veterinerler, sucul hayvan sağlığı uzmanları ve hayvan uzmanları (EC, 2016):
- a) Hastalığın, Madde 9 (1) 'in (d) bendinde listelenen ve ortaya çıkan hastalıklar açısından Birliğin sağlığı veya Birlik içindeki halk sağlığı için bir risk oluşturmamasını sağlamak için uygun önlemleri alacaktır.
- b) Bu hastalık etkenlerinin Birliğe dahil edilmesinin, biyoterörizm riski taşımadığından emin olmak için uygun hastalık kontrolü ve önleyici tedbirleri alacaktır.

Bu paragraf, bu hastalık etkenlerini Birliğin içine kasıtlı olarak getiren diğer gerçek veya tüzel kişilere de uygulanacaktır.

2. Komisyon, aşağıdakilerle ilgili hastalık etmenlerinin birliğe giriş şartlarını ortaya koyan 264. Maddeye uygun olarak delege edilen işlemleri kabul etme yetkisine sahiptir (EC, 2016):
 - a) Hastalık etmenlerinin ambalajlanması,
 - b) Hastalık etmenlerinin salınmasını ve yayılmasını önlemek için gereken diğer risk azaltma önlemleri.

Avrupa Birliği'nin Su Ürünleri Sağlığıyla İlgili Diğer Bazı Yasa, Direktif ve Kararları

Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiş olan su ürünleri sağlığı ile ilgili birçok direktif ve karar bulunmakta olup bunların bir kısmı aşağıda sıralanmıştır. Bu direktif ve kararların bir kısmı yürürlükte olup bazıları değiştirildiği gibi bazıları da yürürlükten kaldırılmıştır.

- 2006/88/EC** Akuakültür hayvanları ve bunların ürünlerine ilişkin hayvan sağlığı gereksinimleri ve su hayvanlarda belirli hastalıkların önlenmesi ve kontrolüne dair 24 Ekim 2006 tarihli Konsey Direktifi (EC, 2006).
- 2008/946/EC** Su ürünleri hayvanlarının karantinaya tabi tutulması ile ilgili olarak 2006/88/EC sayılı Konsey Direktifinin uygulanması hakkında 12 Aralık 2008 tarihli Komisyon Kararı (EC, 2008).
- 95/70/EC** Çift kabuklu yumuşakçaları etkileyen bazı hastalıkların kontrolü için asgari topluluk önlemleri getiren 22 Aralık 1995 tarihli Konsey Direktifi (EC, 1995).
- 92/65 /EEC** 90/425 / EEC sayılı Direktifin Ek A (I) 'de atıfta bulunulan, Topluluk kurallarında belirtilen hayvan sağlığı şartlarına tabi olmayan hayvan, sperma, yumurta ve embriyoların ticareti ve ithalatını düzenleyen hayvan sağlığı şartlarının belirlenmesiyle ilgili 13 Temmuz 1992 tarihli Konsey Direktifi (EC, 1992).

SONUÇ

Avrupa Birliğinde asıl hazırlanmış olan Hayvan Sağlığı Kanunu çevresinde bu kanunu izah eden ve işin işleyişini ortaya koyan çok sayıda düzenlemeler, direktifler ve uygulamalar hazırlanmıştır. Sucul hayvanların sağlığı ile ilgili olan bu yasal

düzenlemelerde Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanlarının da yetkilendirildiği ve asıl görevliler arasında yer aldığı özellikle ana çerçeve kanun olan Hayvan Sağlığı Kanununun çeşitli maddelerinde vurgulanmıştır. Üye ve aday ülkelerde belirtilen Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanları bulunması durumunda su ürünleri sağlığıyla ilgili işlerin bu uzmanlar tarafından yürütüleceği ve yürütülmesi gerektiği açık bir dille anlatılmıştır. Sucul Hayvan Sağlığı konusunda yeterince Eğitim alan Su Ürünleri ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendislerinin balık sağlığı konularında görevlendirilmesi sektördeki kalkınmanın daha da hızlanmasına katkı sağlayacaktır. Su Ürünleri işletmelerinde ortaya çıkan problemlerin kısa zamanda çözülmesine yardımcı olacaktır. Ayrıca Su Ürünleri Fakülteleri ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliğinde yer alan Balık Hastalıkları Anabilim Dallarında yaklaşık 35 yıldır yüksek lisans ve Doktora düzeyinde yüzlerce Su Ürünleri Sağlığı Uzmanları (Sucul Hayvan Sağlığı Uzmanları) yetiştirilmiştir. Bu Anabilim Dallarında onlarca Doçent ve Profesör düzeyinde akademisyenler yetişmiştir ve onlarda su ürünleri sektörünün sağlık problemlerini çözmek üzere yeni personelleri yetiştirmektedirler. Ayrıca bu uzmanların yürütmüş oldukları yüzlerce su ürünleri sağlığı konusundaki bilimsel araştırma ve makaleleri dünyanın en önde gelen dergilerinde yer almaktadır. Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (OIE)'nin Sucul Hayvan Sağlığı Kanununda ve AB'nin Hayvan Sağlığı Kanununda detayları ile açıklanmış olan yetkilendirmelere rağmen ülkemizde Sucul Hayvan Sağlığı Konusunda eğitim almış olan uzmanlara hala yetki verilmesi konusunda direnç gösterilmesi su ürünleri sektörünün zaman içerisinde gerilemesine sebep olacaktır.

KAYNAKLAR

- Albay, M. (2016). Su Ürünleri Mühendislerinin Balık Sağlığı Üzerine Yetkinliği. *SÜMDER-Su Ürünleri Mühendisleri Derneği Dergisi*, 62/65, 4-7.
- Anonim, (2010). Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu (5996 Sayılı Kanununun). 13.6.2010 tarih ve 27610 sayılı Resmi Gazete. 53 p.
- Anonim, (2012). Su Hayvanlarının Sağlık Koşulları İle Hastalıklarına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı. 31.01.2012 tarih ve 28190 sayılı Resmi Gazete. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/01/20120131-4.htm>

- EC (European Commission), (1992). Council Directive 92/65/EEC of 13 July 1992 laying down animal health requirements governing trade in and imports into the Community of animals, semen, ova and embryos not subject to animal health requirements laid down in specific Community rules referred to in Annex A (I) to Directive 90/425/EEC (OJ L 268, 14.9.1992, p. 54.
- EC (European Commission), (1995). Council Directive 95/70/EC of 22 December 1995 introducing minimum Community measures for the control of certain diseases affecting bivalve molluscs. 7 p.
- EC (European Commission), (2006). Council Directive 2006/88/EC of 24 October 2006 on animal health requirements for aquaculture animals and products thereof, and on the prevention and control of certain diseases in aquatic animals. 43 p.
- EC (European Commission), (2008). Commission Decision 2008/946/EC of 12 December 2008 implementing Council Directive 2006/88/EC as regards requirements for quarantine of aquaculture animals. 8 p.
- EC (European Commission), (2013) Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Animal Health, 2013/0136 (COD). 255 p.
- EC (European Commission), (2016). Regulation (EU) 2016/429 of The European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on transmissible animal diseases and amending and repealing certain acts in the area of animal health ('Animal Health Law') 31 Mart 2016. 208 p.
- OIE (World Organisation for Animal Health), (2010). Aquatic Animal Health Code. Thirteenth Edition. World Organisation for Animal Health. 301 p.